

до визначних творчих досягнень, визнаних у світі хореографічного мистецтва. Чималу роль у цих процесах відігравали та відіграють танцівники-чоловіки, які уособлюють характерні ознаки національного характеру: шляхетність, добротинність та водночас бойовитість і темпераментну вдачу. Ці ознаки відтворювалися на сцені як неодмінні чинники інтерпретації класичних балетних партій та визначали ознаки таких новостворених хореографічних опусів, як «Пан Каньовський» М. Вериківського, «Лілея» К. Данькевича, «Лісова пісня» М. Скорульського, «Данко» В. Нахабіна, «Дон Жуан» В. Губаренка, «Прометей» Е. Арістакесяна, «Спартак» А. Хачатуряна і багато ін. У цьому дослідженні ми намагаємось визначити культурні детермінанти в процесах розвитку українського балету ХХ ст., задля чого намагаємось знайти витoki інтерпретації провідних ролей чоловічого репертуару в класичних балетних творах та визначити можливість їхнього сучасного трактування. Аби виявити та узагальнити ознаки хореографічної культури, що на прикладі чоловічого танцю зумовлюють зміни образної лексики балетного театру України ХХ ст., потрібно вирішити кілька суміжних проблем. Їхнє комплексне вирішення уможливує створення картини розвитку хореографічної культури України. Це, насамперед, вплив соціокультурної ситуації на такі визначальні чинники балету, як образні ознаки головного героя та його стильові характеристики з огляду на усталені традиції українського балету.

Н. М. Семенова

ШКОЛА ЧОЛОВІЧОГО ТАНЦЮ В УКРАЇНСЬКОМУ БАЛЕТНОМУ МИСТЕЦТВІ ХХ–ХХІ СТ.

Для українського мистецтва взагалі, та національного балету зокрема, характерною ознакою є інтерпретація переважно жіночих образів, які пов'язані з архетипами української культури: долею, землею, матір'ю, що асоціюються з жінкою. Специфіка українського сприйняття — кордоцентричність, а жінка, як найкраще, здатна відчутти та передати філософію серця. Крім того, особливість балетного мистецтва, яке за своєю природою завжди прагнуло краси та гармонії людського тіла, протягом багатомісячної історії полягало в домінуванні жіночого начала («Жізель», «Сільфіда», «Есмеральда», «Копелія» та ін.).

У ХХ ст. в українському балетному театрі створено значну кількість національних вистав, що мають назви, пов'язані з іменами головних героїнь: «Євпраксія», «Лілея», «Маруся Богуславка», «Оксана», «Олеся», «Ольга», «Світлана» та ін. Безсумнівно, чоловічий танець та виконавська культура в українському балетному театрі також набули широкого розвитку. Але наукових досліджень, які б розглядали та аналізували особливості національної виконавської культури та педагогіки, дуже мало, а праць, які б досліджували проблеми розвитку вітчизняної школи чоловічого танцю та спадковості (артист-педагог-артист) в українському балетному мистецтві, не існує зовсім.

Школа чоловічого танцю в українському балетному мистецтві формувалася та розвивалася на методичних засадах професора хореографії А. Ваганової, учениці та послідовники якої стали досвідченими педагогами класичного танцю. Г. Березова, Н. Верекундова, К. Васіна, Н. Виноградова, В. Дуленко, А. Яригіна та ін. виховали багато видатних артистів балету, що прикрашали сцени

українських театрів. Вони збагатили досягнення ваганівської системи спочатку своїм виконавським, а потім і викладацьким досвідом.

Завдяки діяльності балетмейстерів Г. Березової, В. Вронського, А. Шеке-ри та ін. в українських національних балетних виставах ХХ ст. створено багато яскравих чоловічих пластичних образів Степана, Камінного Господаря, Лукаша та ін. Їх втілили видатні танцівники М. Апухтін, Г. Ісупов, Р. Клявін, О. Поспелов, О. Соболев, О. Сталінський та ін., які презентували національну манеру виконання в балетному мистецтві, що стало можливим завдяки вдалому гармоній-ному синтезу класичного танцю з українським народним танцем.

У другій половині ХХ ст. характерним для українського балету стає створення сталих артистичних дуетів: М. Апухтін — Л. Герасимчук, В. Ковтун — Т. Таякіна, В. Парсегов — І. Лукашова, Т. Попеску — С. Коливанова, М. Чепик — А. Дорош, у яких артисти, доповнюючи одне одного, презентували національну виконавську школу в галузі класичного танцю. Вони стали переможцями між-народних балетних конкурсів, представляючи українську школу та виконавське мистецтво. Сьогодні за межами України відомі імена вітчизняних танцівників М. Моткова, Д. Матвієнка, В. Писарева, Л. Сарафанова та ін.

Таким чином, для школи чоловічого танцю в українському балетному мис-тецтві характерним є: гармонійне поєднання системи академічного танцю з на-ціональною манерою виконання завдяки синтезу класичного та українського народного танців; безперервний зв'язок артист-педагог-артист з передачі влас-ного виконавського досвіду; розвиток творчих можливостей танцівника за до-помогою розкриття його виконавського потенціалу (з урахуванням фізичних і психологічних особливостей); індивідуальний підхід до втілення хореографіч-ного тексту партій героїв та інтерпретація знайомих образів, насичених новими барвами — особистими рисами артиста.

А. А. Паладійчук

ПОДІЛЬСЬКИЙ СТРІЙ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ХОРЕОГРАФІЧНУ ЛЕКСИКУ РЕГІОНУ

Одяг народу тісно пов'язаний з його історією. Відродження народних строїв зумовлює відродження глибинних пластів пам'яті. Ми пізнаємо, як жили і працювали наші предки, як вбиралися в будні і свята, якими були їхні звичаї і обряди. Вивченням лексики українського народного танцю окремих етнографічних районів України, зокрема Поділля, займалися такі видатні діячі хорео-графічного мистецтва, як В. Верховинець, К. Василенко, П. Вірський, В. Тітов та ін. Але на сучасному етапі розвитку народно-сценічного танцю молоді балет-мейстери недостатньо приділяють уваги співвідношенню народного костюму та його впливу на лексику танцю українського Поділля.

Характерними ознаками традиційного подільського костюма були його мальовничість, декоративність. Водночас простежуються зональні варіанти як окремих елементів, так і костюма взагалі.

Сценічний варіант одягу: за змістом він народний, а за формою пристосо-ваний для виконання танцювальних рухів. Сценічний, чи правильніше сказати, виконавський костюм яскравіший, аніж просто святковий подільський одяг.